

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ความยากจนของประชาชนในชนบทและชุมชนเมือง คือการไม่มีทุน และขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย ตลอดจนบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน รัฐบาลมีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขปัญหาความยากจน โดยได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการส่งเสริมด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านหรือชุมชน

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาล โดยจัดตั้งขึ้นเป็นองค์กรมมหาชน ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหรือกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ต่อมามีการตราพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดตั้งและดำเนินการตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547

สถาบันการเงินชุมชนหมายถึง สถาบันการเงินชุมชนที่จัดตั้งขึ้น โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้บริการทางการเงินที่สามารถตอบสนองความต้องการแก่ประชาชนในชุมชนซึ่งขาดโอกาสในการเข้าถึง และใช้บริการทางการเงินของสถาบันการเงินทั่วไป ตามวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ มาตรฐาน และรูปแบบ ซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด มีรูปแบบของสถาบันการเงินคือ เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองหลายกองทุนร่วมกันจัดตั้งขึ้น เกิดจากการยุบรวมกองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนชุมชนเมืองเข้าด้วยกัน หรือหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินในชุมชนและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งเป็นสถาบันการเงินชุมชน มีกระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาเป็นสถาบันการเงินชุมชน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 เครื่อง่ายระดับอำเภอและระดับตำบล จะร่วมกันค้นหากองทุนที่มี

ความประสงค์จะยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนเข้าสู่กระบวนการคัดเลือก โดยใช้กำหนดมาตรฐานและคุณสมบัติ เป็นเครื่องมือในการคัดเลือก และกำหนดว่ากองทุนใดผ่านการคัดเลือกหรือไม่ผ่านการคัดเลือก ขั้นตอนที่ 2 กองทุนที่ผ่านการคัดเลือกจะเข้าสู่กระบวนการพัฒนา โดยการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมสถาบันการเงิน เมื่อผ่านการฝึกอบรมแล้วจะทำการฝึกปฏิบัติ โดยทดลองใช้โปรแกรมธนาคาร ผู้ฝึกอบรมจะประเมินว่าผ่านการฝึกอบรมหรือไม่ หากไม่ผ่านจะทำการพัฒนาโดยฝึกอบรมซ้ำ ขั้นตอนที่ 3 ผู้ผ่านการฝึกอบรมและการทดลองปฏิบัติใช้แล้ว จะต้องไปปฏิบัติจริง และเรียนรู้เพิ่มเติม จนได้ระยะเวลาหนึ่ง สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหรืออนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดจะทำการประเมินโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน เป็นเครื่องมือการประเมินและออกหนังสือรับรองมาตรฐานสถาบันการเงินชุมชน กรณีที่ไม่ผ่านการประเมินจะส่งให้เครือข่ายระดับจังหวัด และอำเภอวางแผนการพัฒนาเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและส่งให้สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และหรืออนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัดประเมิน ถ้ายังไม่ผ่านจะส่งให้เครือข่ายระดับตำบลอำเภอพัฒนาและคัดเลือกเข้าสู่ระบบการพัฒนาต่อไป นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาล โดยจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การมหาชน ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 โดยองค์ประกอบของโครงการประกอบด้วย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่เป็นตัวแทนกู้เงินจากธนาคารออมสิน เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจัดสรรเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ที่จัดตั้งขึ้นและผ่านการประเมินความพร้อมจากคณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด หรืออำเภอ กองทุนละ หนึ่งล้านบาท ซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติสามารถนำเงินไปบริหารจัดการเงินทุนเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ พึ่งพาตนเอง พัฒนาความคิดริเริ่ม แก้ไขปัญหา ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 เป็นการมุ่งส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่เย็นเป็นสุข ด้วยวิธีปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนที่เข้มแข็งจึงเป็นกลไกสำคัญจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนา โดยที่ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจะช่วยสนับสนุน ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมที่เป็นองค์ความรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนในรูปแบบที่หลากหลายตามสังคมด้วยทุนทางทรัพยากร และศักยภาพของชุมชน มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียง พึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชน บนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม นำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข โดยสรุปได้เป็น 3 แนวทางหลักคือ 1. การ

บริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง 2. การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน 3. การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนชนมการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน(สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ: 2549) ซึ่งสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด คณะอนุกรรมการระดับอำเภอในการประเมินกองทุนหมู่บ้านได้มีหลักเกณฑ์การประเมิน โดยมีการพิจารณา 5 ด้านดังนี้

1. ด้านโครงสร้างและหน้าที่
2. ด้านการบริหารจัดการ
3. ด้านการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ของเครือข่ายกองทุน
4. ด้านผลการดำเนินงาน เช่น การมีงานทำ รายได้ของสมาชิก คุณภาพชีวิตของสมาชิก
5. ด้านการติดตามและตรวจสอบการบริหารกองทุน

สำหรับการประเมินเพื่อจัดลำดับประสิทธิภาพในการจัดบริหารและจัดการกองทุนเพื่อนำมาใช้พิจารณาขยายวงเงินให้กับกองทุนหมู่บ้าน โดยแบ่งลำดับประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้านเป็น 3 ลำดับ คือ

- 1.กองทุนมีศักยภาพดี (ระดับทริปเปิ้ล: AAA) เป็นกองทุนชั้นหนึ่งที่มีประสิทธิภาพความพร้อม และการบริหารจัดการที่ดี
2. กองทุนที่มีศักยภาพปานกลาง (ระดับดับเบิลเอ: AA) เป็นกองทุนที่มีประสิทธิภาพปานกลางในการบริหารกองทุน
3. กองทุนมีศักยภาพน้อย(ระดับ: A) เป็นกองทุนที่ต้องได้รับการปรับปรุง โดยกองทุนหมู่บ้านที่มีผลประกอบการ AAA จะได้รับเงินเพิ่มจากสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กองทุนละ 100,000 บาท นอกจากนี้ยังได้ให้การสนับสนุนสำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล โดยการให้เงินสนับสนุนเพิ่มเติมซึ่งหมู่บ้านที่มีสมาชิกต่ำกว่า 150 คน ได้รับเงินสนับสนุน 200,000 บาท สมาชิกตั้งแต่ 151 – 349 คน ได้รับเงินสนับสนุน 400,000 บาท และสมาชิกตั้งแต่ 350 คนขึ้นไปได้รับเงินสนับสนุน 600,000 บาท

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านได้มีการพัฒนาและยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถานประกอบการเงินชุมชน โดยมีเป้าหมายคือ

1. สร้างขีดความสามารถในการดำรงอยู่ในการให้บริการ โดยเฉพาะผู้ที่ขาดโอกาสในการใช้บริการการเงินทั่วไปอย่างต่อเนื่อง และบริหารจัดการให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินงานพร้อมขยายกิจการทางธุรกิจ ได้แก่ หุ่นและเงินฝาก ทุนสำรอง แลระบบสวัสดิการ เป็นต้น

2. ประชาชนระดับฐานรากที่มีความต้องการสถานที่เก็บเงินออม การประกันชีวิต และความเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งต้องมีความสะดวกในการบริหาร ความรวดเร็ว และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการที่เหมาะสม

3. เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงและให้บริการทางการเงินแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ขาดคุณสมบัติที่จะใช้บริการของธนาคารทั่วไป และปัญหาระยะทาง

จากแนวคิดและความต้องการของชุมชน จึงส่งผลให้เกิดแนวคิดธนาคารเพื่อสังคม โดยใช้ชื่อว่า “สถาบันการเงินชุมชน” เพื่อให้บริการชุมชน และท้องถิ่น เป็นการยกระดับจากกองทุนหมู่บ้าน จัดเป็น Micro Finance ที่พัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก และเป็นสถาบันการเงินชุมชนที่ให้บริการทางการเงินในรูปแบบการเงินรายย่อยแบบครบวงจร เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สถาบันการเงินชุมชน เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง โดยหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินในชุมชนและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้ง มีหน้าที่ส่งเสริมการออมรับฝากเงิน ให้สินเชื่อ จัดสวัสดิการและสวัสดิภาพ จัดสรรรายได้เพื่อดำเนินการให้บริการและพัฒนาศักยภาพ และบริการธุรกรรมทางการเงินแบบธุรกรรมอื่น ๆ ที่อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการให้แก่สมาชิกและประชาชน รวมถึงการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น โดยกองทุนหมู่บ้านที่จะได้รับการยกระดับเป็นสถาบันการเงินชุมชนนั้นต้องเป็นกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล มีสถานที่ในการให้บริการ มีคณะกรรมการดำเนินการอาจเป็นคณะกรรมการชุดเดียวกับที่บริหารกองทุนหมู่บ้านก็ได้

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในจังหวัดพะเยา เมื่อปี 2546 มีการจัดมาตรฐานการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมี 782 กองทุน โดยแบ่งเป็น 3 ลำดับคือ 1. กองทุนมีศักยภาพดี (ระดับทริปเปิ้ล: AAA) มีจำนวน 434 กองทุน 2. กองทุนมีศักยภาพปานกลาง (ระดับดับเบิลเอ: AA) มีจำนวน 342 กองทุน 3. กองทุนมีศักยภาพน้อย(ระดับ: A) มีจำนวน 6 กองทุน ในจำนวนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 782 กองทุนนั้น เป็นกองทุนหมู่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอปง จำนวน 85 กองทุน ซึ่งแบ่งตามมาตรฐานการบริหารและจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้ กองทุนมีศักยภาพดี (ระดับทริปเปิ้ล: AAA) มีจำนวน 62 กองทุน และกองทุนมีศักยภาพปานกลาง (ระดับดับเบิลเอ: AA) มีจำนวน 23 กองทุน โดยไม่มีกองทุนมีศักยภาพน้อย(ระดับ: A) (สำนักพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา,2546) สำหรับสถาบันการเงินชุมชนในจังหวัดพะเยา มีทั้งหมด 28 กองทุน โดยแยกเป็นสถาบันการเงินชุมชนนำร่อง จำนวน 10 กองทุน ซึ่งสนับสนุนจากธนาคารออมสิน จำนวน 6 กองทุน และสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 4 กองทุน และสถาบันการเงินชุมชนต้นแบบ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ(สทพ.) จำนวน 18 ทุน ส่วนกองทุนหมู่บ้านบ้าน

ดอนชัย หมู่ที่ 11 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการจัดตั้ง 28 มิถุนายน 2544 และได้รับเงินโอนจากรัฐบาลเมื่อวันที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2544 โดยมีสมาชิกเริ่มต้น 142 คน กองทุนมีศักยภาพดี (ระดับทริปเปิ้ล: AAA) ได้รับเงินโอนจากรัฐบาลครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2546 จำนวน 100,000 บาท และได้รับเงินโอนจากรัฐบาลครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2553 จำนวน 400,000 บาท บ้านดอนชัยหมู่ที่ 11 ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา มีครัวเรือนจำนวน 231 ครัวเรือน มีประชากร 750 คน แยกเป็นชาย 386 คน เป็นหญิง 382 คน มีสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 189 คน ซึ่งเป็นคณะกรรมการ 9 คน ได้ยกระดับกองทุนหมู่บ้านให้เป็นสถาบันการเงินเมื่อวันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2548 ตามความพร้อมของหมู่บ้านทั้งทางด้านของคณะกรรมการบริหารงาน และสถานที่ในการดำเนินการ จึงได้เปิดให้บริการสถาบันการเงิน มีจำนวนสมาชิกของสถาบันการเงินชุมชนบ้านดอนชัยทั้งหมด 483 คน (ณ 31 ตุลาคม 2554) ซึ่งหมู่บ้านร่วมกับกลุ่มการเงินและกองทุนหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้ง ซึ่งเป็นสถาบันการเงินชุมชนแห่งแรกในอำเภอปง โดยได้รับการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร(ธ.ก.ส.) สาขาปงให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

การยกระดับจากกองทุนหมู่บ้านมาสู่สถาบันการเงินชุมชน ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนนั้น ภายในชุมชนจะมีสถาบันการเงินที่บริหารโดยคนในชุมชนในรูปแบบของคณะกรรมการบริหาร คณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีส่วนร่วมลงทุนทั้งทางด้านทรัพย์สิน และความคิด คำแนะนำเพื่อประโยชน์ของชุมชนในท้องถิ่นในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และเงินทุนนั้นยังสามารถจัดสรรเพื่อประโยชน์ในการสร้างความเจริญภายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เกิดวินัยทางการเงินและส่งเสริมการออมทรัพย์ของชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคง ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน

จากแนวคิดที่ว่า เงินชุมชนให้ชุมชนรักษาดูแล และนำเงินที่เก็บรักษานั้นมาพัฒนาชุมชน ซึ่งเดิมเงินของชุมชน นำไปฝากสถาบันการเงินอื่น และไปหล่อเลี้ยงหรือนำไปพัฒนาในภาคธุรกิจ และอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ จากที่กล่าวมาข้างต้น สถาบันการเงินได้มีการดำเนินงานตามนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เป็นแหล่งสนับสนุนเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิกในแต่ละชุมชน จึงได้สนใจศึกษาถึงศักยภาพในการเป็นสถาบันการเงินชุมชน บ้านดอนชัย ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา เนื่องจากกองทุนหมู่บ้าน บ้านดอนชัยเป็นกองทุนแรกในอำเภอปง จังหวัดพะเยา ที่ได้ยกระดับจากกองทุนหมู่บ้านเป็นสถาบันการเงินชุมชน โดยการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษเกี่ยวกับศักยภาพ ด้านกรรมการและสมาชิกและศักยภาพด้านผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินชุมชน เพื่อใช้เป็น

แนวทางให้สำหรับกองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินอื่น ที่ต้องการพัฒนากองทุนหมู่บ้านและสถาบันการเงินต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชนบ้านคอนชัย ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชนด้าน โครงสร้าง
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชนด้าน ผลการดำเนินงาน

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

การศึกษานี้ในครั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลแก่ สถาบันการเงินชุมชน บ้านคอนชัย ตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา ในการพัฒนาศักยภาพของสถาบันการเงินชุมชนด้าน กรรมการและสมาชิก และศักยภาพการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางอันก่อให้เกิดประโยชน์ สำหรับการปรับปรุงนโยบาย การบริหารงานของสถาบันการเงินชุมชน ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาศักยภาพสถาบันการเงินชุมชน บ้านคอนชัย ตำบลปง อำเภอปง จังหวัด พะเยา แบ่งเป็น 2 ด้าน ด้านที่หนึ่ง คือ ศักยภาพด้าน โครงสร้าง ศึกษาข้อมูลจาก คณะกรรมการ 9 คนและสมาชิกสถาบันการเงินชุมชน 474 คน ด้านที่สอง ศักยภาพด้าน ผลการดำเนินงาน ศึกษาข้อมูลจากผลการดำเนินงานด้านเงินฝากและเงินกู้ของสมาชิกสถาบันการเงินชุมชนในช่วงปี 2549 – 2554 สำหรับการศึกษานี้ได้ทำการศึกษาในช่วงเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน พ.ศ. 2555

1.5 นิยามศัพท์

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมายถึงกองทุนที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองบริหารจัดการเอง

คณะกรรมการ หมายถึง คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชนที่เป็นตัวแทนกลุ่มองค์กรประชาชนและประชาชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน ซึ่งได้มาโดยชาวบ้านเลือกกันเองในหมู่บ้านหรือในชุมชนจำนวน 9 – 15 คน

สมาชิก หมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกที่กู้ยืม และเป็นสมาชิกที่เข้ามาออมเงินในสถาบันการเงินชุมชน ซึ่งถูกต้องตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2551

สถาบันการเงินชุมชน หมายถึง สถาบันการเงินที่ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการมีคณะกรรมการที่ปรึกษาสถาบันการเงินชุมชนมาบริการร่วมกับธนาคารออมสินหรือธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และส่วนราชการท้องถิ่น ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ปรับปรุงแก้ไขและสามารถใช้บริการได้ตามที่ต้องการ

นิติบุคคล หมายถึง กลุ่มบุคคล องค์กร ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกฎหมายสมมุติให้เป็นบุคคล ทั้งที่จริงแล้วมิใช่บุคคลเลย แต่สมมุติเพื่อให้มีสิทธิและหน้าที่ทั่วไปเหมือนบุคคลธรรมดา และมีสิทธิหน้าที่โดยเฉพาะตามที่กฎหมายบัญญัติหรือภายในขอบเขตหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือตราสารจัดตั้งหรือในข้อบังคับของนิติบุคคลนั้น ๆ